



Príručka pre obyvateľov

OCHRANA OBYVATEĽOV PRED MOŽNÝMI NÁSLEDKAMI CHEMICKÉHO TERORIZMU A BIOTERORIZMU

Bratislava 2004

Vážení obyvatelia,

dostali ste príručku, ktorá poskytuje základné informácie využiteľné pri ochrane života a zdravia pred možnými následkami chemického terorizmu a bioterorizmu.

Pomôže vám osvojiť si postupy a spôsoby činnosti na ochranu života a zdravia vašej rodiny, spolupracovníkov, či spoluobyvateľov vo vašom najbližšom okolí v prípade teroristickej akcie s použitím toxických chemických látok alebo biologických prostriedkov.

Obsah

1. MOŽNÉ OHROZENIE OBYVATEĽSTVA	3
2. PRÍZNAKY CHEMICKÉHO A BIOLOGICKÉHO TERORIZMU	3
3. ZÁKLADNÉ POKYNY NA OCHRANU PRI OHROZENÍ	4
4. ANONYMNÉ OZNÁMENIE	6
5. PREVZATIE PODOZRIVEJ ZÁSIELKY	6

1. MOŽNÉ OHROZENIE OBYVATEĽSTVA

Chemické ohrozenie

• môže byť uskutočnené rozptýlením toxických chemických látok do životného prostredia v kvapalnom, plynnom, práškovom stave alebo použitím aerosólov, najmä v priestoroch vysokej koncentrácie obyvateľstva (dopravné uzly, obytné štvrte, futbalové štadióny, amfiteátre, nákupné strediská), alebo v objektoch a zariadeniach na hromadné zásobovanie (vodojemy, vodné zdroje, obilné silá, veľkosklady potravín, krmív a pod.).

Vplyv toxických chemických látok na živé organizmy spôsobuje ich poškodenie alebo smrť. U ľudí dochádza najmä k vyradeniu či poškodeniu centrálného nervového systému, dýchacích orgánov alebo zažívacieho traktu. Pluzgierotvorné látky spôsobujú bolestivé, ťažko sa hojace rany a odumieranie zasiahnutého tkaniva.

Biologické ohrozenie

spôsobujú pôvodcovia hromadných prenosných ochorení – baktérie, rickettsie, vírusy, plesne a proteínové toxíny, šírené

- nainfikovanými prenášačmi (hmyz, hlodavce, divožijúce zvieratá),
 - kontaminovanými práškami, kvapalinami alebo gélmami – pastami, šírenými v tubách, ampulkách, listoch a balíčkoch, injekciách, kontaminovaných potravinách, nápojoch a krmivách.
- Spôsobujú nákazlivé prenosné ochorenia ľudí a zvierat.

2. PRÍZNAKY CHEMICKÉHO A BIOLOGICKÉHO TERORIZMU

Teroristické použitie toxických chemických látok a biologických prostriedkov je zákerné a ráta s oneskorenou reakciou na vzniknutú skutočnosť. Preto je dôležité včas rozpoznať príznaky použitia týchto prostriedkov. Akým javom je potrebné venovať zvýšenú pozornosť?

- počutelným a viditeľným tlmeným výbuchom munície, po ktorých následne vzniká oblak aerosólu, šíriaci sa v smere prízemného vetra,
- drobným olejovitým kvapkám, jemnému poprašku, viditeľným na teréne s vegetáciou a na rôznych materiáloch,
- zjavnému plošnému poškodeniu a zničeniu vegetácie (nápadná zmena farby, uschnutie),
- známemu aj neznámemu hmyzu (vši, blchy, muchy, kliešte), ktorý sa v teréne pohybuje a šíri v nezvyklom množstve a ročnej dobe, uhynutým hlodavcom, neznámym predmetom a neidentifikovateľným obalom,
- vode v otvorených vodných zdrojoch – riekach, potokoch a rybníkoch – ktorá je nezvykle číra, nakoľko pôsobením toxikologickej látky boli zničené bežné drobné organizmy (dafnie, vodomerky, larvy a pod.).

- náhlym hromadným prenosným ochoreniam, ktoré sa bez zjavnej príčiny šíria medzi obyvateľmi a zvieratami, prejavujú sa príznakmi otravy (intoxikácie), zapríčiňujú hromadné poškodenia zdravia, úmrtia obyvateľov a úhyn zvierat.

3. ZÁKLADNÉ POKYNY NA OCHRANU PRI OHROZENÍ

Ak zistíte, alebo máte podozrenie že sa pripravuje teroristická akcia s použitím toxických chemických látok alebo biologických prostriedkov, okamžite volajte telefónne čísla tiesňového volania:

112	Integrovaný záchranný systém <i>alebo</i>
158	Polícajný zbor
150	Hasičský a záchranný zbor
155	Záchranná zdravotná služba

Pri volaní na číslo tiesňového volania uveďte

- svoje meno, číslo telefónu odkiaľ voláte,
- čo sa stalo, priestor vzniku a pozorované následky (objekt, ulica, obytný blok, mesto a pod., možné prístupové cesty),
- po ukončení hovoru počkajte na spätný telefonát, ktorým si operátor overí pravdivosť a oprávnenosť volania.

Všeobecné pokyny

- zachovajte pokoj a rozvahu, nešírte paniku, pomáhajte zamedziť jej šíreniu,
- improvizovane si chráňte dýchacie orgány vlhkou tkaninou,
- urýchlene opustite ohrozený priestor kolmo na smer prízemného vetra,
- po návrate z kontaminovaného priestoru do budovy (bytu) odložte vrchný odev do igelitového obalu a zaviažte ho. Ak je to možné, osprchujte sa,
- sledujte informácie z oficiálnych zdrojov (z televízie, rozhlasu a obecného rozhlasu),
- plňte pokyny vydané oprávnenými osobami (starosta obce, primátor mesta, veliteľ zásahu, prednosta obvodného úradu),
- poskytnite pomoc najmä deťom, tehotným ženám, starým, chorým a bezvládnym osobám.

Keď zaznie varovný signál

Pri ohrození bude obyvateľstvo varované prostredníctvom nasledovného varovného signálu civilnej ochrany:

Varovný signál **VŠEOBECNÉ OHROZENIE** sa vyhlasuje dvojminútovým kolísavým tónom sirén a vždy je doplnený slovnou – hovorenou informáciou o podrobnostiach a charaktere ohrozenia.



2 min.

Po jeho vypočutí:

- ak sa nachádzate v domácnosti – zhromaždíte celú rodinu a byť neopúšťajte,
- nesnažte sa vyzdvihnúť deti zo škôl a predškolských zariadení, bude o ne postarané,
- presvedčte sa, či vo vašej blízkosti nie sú starí ľudia, chorí, neschopní pohybu – pomôžte im,
- postarajte sa o deti bez dozoru,
- uhaste otvorený oheň,
- postarajte sa o domáce a hospodárske zvieratá,
- čakajte doma na ďalšie pokyny,
- pri pobyte mimo budovu – vyhľadajte čo najrýchlejšie úkryt, popri prípade vstúpte do najbližšej budovy,
- nevracajte sa domov, zvuk sirény to neprikazuje,
- vytvorte izolovaný uzavretý priestor – uzavrite a utesnite okná, dvere a vetráky, odstavte klimatizáciu (netesnosti prelepte páskou, väčšie netesnosti môžete utesniť tkanivami namočenými vo vode s rozpustenými saponátmi),
- vyhotovte si improvizované prostriedky na ochranu dýchacích orgánov, očí a kože z vlastných odevných súčastí a pomôcok a použite ich,
- nepoužívajte vodu z neznámych a neskontrolovaných zdrojov, požívajte len vodu a potraviny chránené pevnými a uzatvorenými obalmi,
- udržujte čistotu tela i za nepriaznivých podmienok, zbytočne sa nedotýkajte podozrivých predmetov,
- dodržiavajte nariadené hygienické, protiepidemické a protiepzootické opatrenia, v prípade príznakov ochorenia ihneď vyhľadajte zdravotnícku pomoc,
- ak cestujete autom a počujete varovný signál, je potrebné auto zaparkovať a ukryť sa v najbližšej budove.

Po ukončení ohrozenia

Signál **KONIEC OHROZENIA** sa vyhlasuje dvojminútovým stálym tónom sirén bez opakovania.



2 min.

- toxické chemické látky a biologické prostriedky sa vo forme oblaku šíria vždy v smere prízemného vetra,
- teroristické napadnutie vyvolá časovú tieseň, do príchodu zášahových jednotiek integrovaného záchranného systému sa musíte spohľnúť sami na seba, kolegov, rodinných príslušníkov a susedov,
- vyhotovte si improvizované prostriedky **individuálnej ochrany** z vlastných zdrojov,

- pred účinkami toxických chemických látok si chráňte aj kožu, lebo majú schopnosť prenikať cez ňu dovnútra organizmu; chráňte si oči, ktoré sú najrizikovejšou vstupnou bránou.

Čo robiť, ak bude nariadená evakuácia

- uhaste otvorený oheň,
- uzatvorte prívod plynu, vody a elektriny,
- prípravte si a vezmite so sebou najnutnejšie veci (doklady, cenné veci malých rozmerov, lieky a pod.). Evakuačná batožina nemôže presiahnuť u dospelých osôb 50 kg na jednu osobu, u detí 25 kg na jednu osobu,
- domáce zvieratá (miláčikov) si vezmite so sebou v prenosných schránkach,
- domáce zvieratá, ktoré prežijú samostatne dlhšiu dobu, nechajte doma a predzásobte ich krmivom a vodou,
- uzamknite byt,
- presvedčte sa, či vaši susedia vedia o vzniknutej situácii,
- v prípade, ak sa vo vašom okolí nachádzajú deti bez dozoru, starí alebo nevládni ľudia – pomôžte im,
- dodržiujte pokyny osôb a príslušných orgánov, ktoré zabezpečujú evakuáciu.

4. ANONYMNÉ OZNÁMENIE

Anonymné oznámenie o uložení bomby alebo nebezpečnej látky sa často zameriava na vyvolanie strachu a paniky. Ako objekt sú zvolené priestory s väčším sústredením ľudí. Aj keď väčšinou ide o planý poplach, treba počítať s tým, že anonymná vyhrážka môže byť uskutočnená.

Čo robiť po anonymnom oznámení?

- okamžite oznámte udalosť na linku tiesňového volania 112 alebo na telefónne čísla 158 a 150,
- ak sa nachádzate v budove, ktorá je ohrozená, opustite budovu a vzdialte sa čo najďalej od tohto priestoru,
- do budovy sa vráťte až na pokyn príslušných orgánov.

5. PREVZATIE PODOZRIVEJ ZÁSIELKY

Po prevzatí listu, resp. balíka zväžte skutočnosti, ktoré vás vedú k názoru, že ide o podozrivú zásielku. Takou môže byť napríklad neočakávaná zásielka od neznámeho odosielateľa s podozrivým rukopisom, zapáchajúca zásielka alebo zásielka s podozrivým obsahom. Po otvorení môže podozrenie vyvolať sypká hmota, neznámy predmet alebo výhražný text.

Čo robiť po prevzatí podozrivej zásielky

- podozrivú zásielku neotvárajte a netraste ňou,
- zásielku uložte do igelitového alebo iného vhodného obalu,
- opustíte miestnosť, umyte si ruky a udalosť nahláste na linku tiesňového volania 112 alebo na telefónne čísla 158 a 150.

Podrobnejšie informácie o uvedenej problematike môžete získať na viacerých informačných miestach:

1. **Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Banskej Bystrici**, Informačné centrum pre bakteriologické (biologické) a toxikologické zbrane:
 - stála informačná linka pre verejnosť, tel. č.: 048/41 43 514
 - webová stránka pre verejnosť: <http://www.szubb.sk>
2. **Úrad verejného zdravotníctva SR v Bratislave**:
 - webová stránka: <http://www.uvzsr.sk>
3. **Klinika pracovného lekárstva a toxikológie FNsP L. Déreza v Bratislave**, Toxikologické informačné centrum:
 - stála informačná linka, tel.č.: 02/547 741 66,
 - webová stránka: <http://www.healthnet.sk>
4. **Ministerstvo zdravotníctva SR**:
 - stála informačná linka tel.č.: 02/593 73 116,
 - webová stránka: <http://www.health.gov.sk>
5. **Úrad civilnej ochrany Ministerstva vnútra SR**:
 - stála informačná linka, tel.č.: 02/534 135 55,
 - webová stránka: <http://www.uco.sk>
6. **Krajský úrad – odbor krízového riadenia**
7. **Obvodný úrad – odbor krízového riadenia.**